

PÅ SYGEBESØG HOS LÔQE

Rejsekitse fra omkring århundredskiftet
fundet blandt efterladte papirer, skrevet af dr. *Morten Porsild*

Det var ved at blive forår. Havisen i den ydre del af Diskobugten var forlængst brudt op, og ud for Skarvefjeldets stejlvæg var der åbent vand. Det var allerede flere uger siden der sidst havde været slædeforbindelse med Godhavn østfra. Det var langt hen i maj, og nätterne var allerede lyse.

Så en aften kom der pludselig en slæde øst fra. Hundene var trætte, kunne man se, for kusken gik bag efter slæden, skønt denne var helt tom. Det var Êvarti, en ung og dygtig storfanger, plejesøn af Lôqe, depotbestyrer og høvding ved bopladsen 50 kilometer øst for Godhavn. Han fortalte straks sit ærinde: „Lôqe er meget syg; en sæl har for en halv snes dage siden bidt ham i hånden, hans arm er svulmet op, og han har stærke smerter og kan ikke sove. Jeg skulle bede dig om at komme straks; jeg skal vise vej og ledsage dig igen på hjemrejsen. Hvis isen skulle gå, mens du er hos Lôqe, kan du rejse tilbage med hans konebåd.“

„Jamen dette kan være en farlig historie. Jeg er jo ikke læge. Kan I ikke hente distriktslægen fra Jakobshavn?“

„Nej, det er umuligt. Isen er allerede brudt op, men ligger så tæt, at ingen båd kan komme frem. Det ville være den sikre død at prøve.“

„Hvordan er slædevejen?“ „Den er ikke så værst. Vi må naturligvis køre over bræen bag om Skarvefjeldet, men øst for Brededal ligger isen endnu mod land de fleste steder. Kun ved Nîlut er det ikke helt godt; der er det meste af isfoden faldet og tilbage er der kun en smal hylde, som vi må kravle over; men jeg skal nok bære dine sager over, blot du vil hjælpe lidt med slæderne. Resten af vejen er god nok.“ „Og hvornår mener du, vi skal køre?“ „Om to timer, så snart mine hunde har hvilet lidt.“

Altså gør jeg mig klar til rejsen, pakker mit rejseapotek og min slæde, og udvælger otte af mine bedste hunde. Klokkeren elleve kommer Êvarti tilbage.

Vi starter. Êvarti mener sig forpligtet til at køre foran, men hans hunde er endnu for trætte, og jeg vinder hurtigt forbi ham. Jeg følger hans endnu friske slædespor, og Êvarti har svært ved at følge med. Vi kører op gennem Blæsedalen og derfra

op gennem en sidedal, der fører bag om Skarvefjeldet til Brededal. Op gennem tværdalen stiger vejen jævnt til pashøjden, som ligger i godt 500 meters højde. Mine friske hunde gør god fart, og kun på de stejleste bakker behøver jeg at stå af slæden. Skønt Êvarti løber bag efter sin slæde for at spare hundene, sækker han længere og længere bagud. I 200 meters højde møder vi tåge. Den ligger over alle fjeldtoppe som en tæt, grå sky. Foran synes den at spærre dalen som en mur. Et øjeblik efter er jeg helt opslugt af tågen. Êvarti og hans hunde er helt forsvundet; jeg hører kun smældene fra hans lange pisk og hans kommandoråb til hundene.

Jo højere vi kommer, desto tættere bliver tågen. Vi når til foden af bræen og begynder opstigningen. Hist og her er der små, men helt ufarlige spalter i bræen. Nogle steder er der blank is, hvor slædesporet forsvinder, men hundene finder det snart igen. Tågen er nu så tæt, at jeg kun med vanskelighed kan skelne de enkelte hunde. Hundenes pelse, slædeskindet, bukser, vanter og mit skæg dækkes efterhånden af et tæt lag af rimfrost. Hundene er oplagte og gør god fart. En gang imellem stopper jeg for at kontrollere, om vi stadig følger Êvarti's slædespor.

Endelig mærker jeg, at vi er nået pashøjden. Nu ved jeg, at det vil gå stejlt nedad over en række stejle skrænter. Jeg har nok kørt vejen et par gange før, men husker ikke så nøje, hvor skrænterne begynder, og på grund af tågen kan jeg intet se. Så venter jeg, og efter tre kvarter kommer Êvarti asende, træt og forpustet.

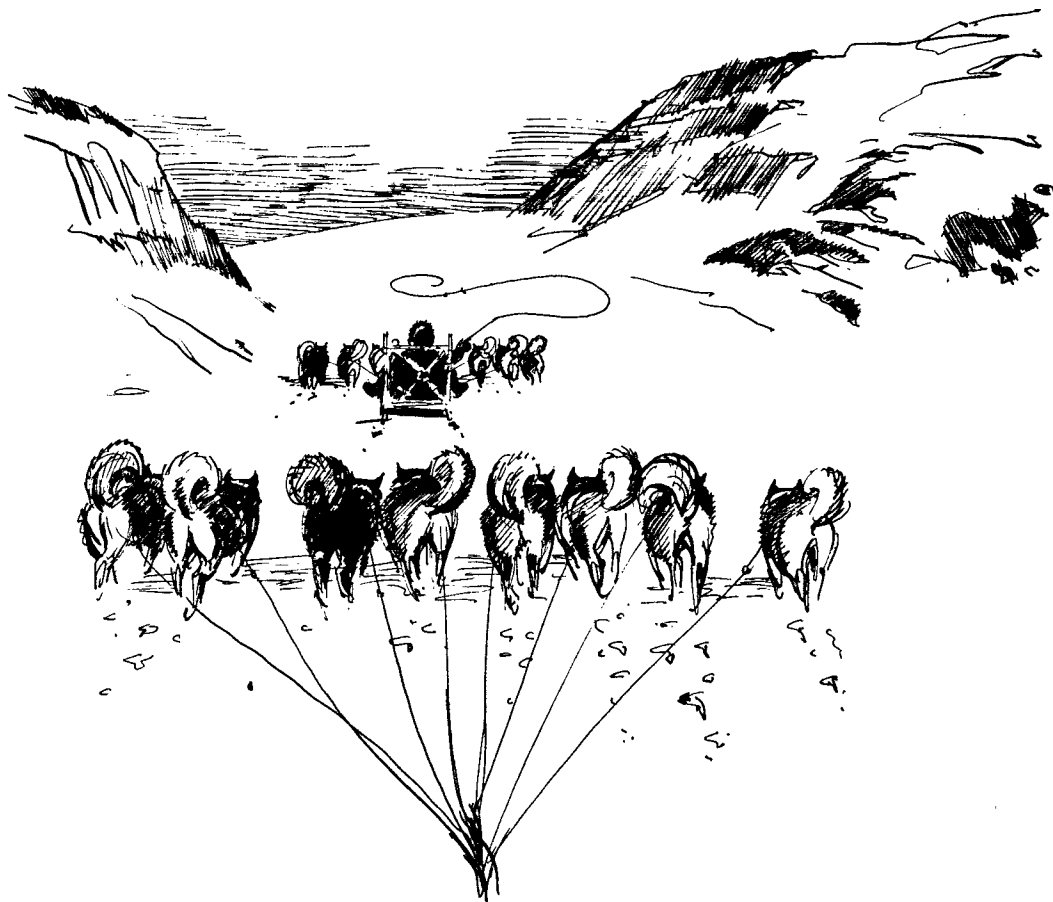
Vi deler en flaske kold kaffe og får piberne frem. Êvarti er øjensynlig lidt ængstelig for min sikkerhed. „Nu må du køre forsigtigt og holde begge dine bremsestropper i beredskab. Jeg kan det hele udenad, og når jeg varskoer dig, skal du sætte begge bremsen på og bremse op så hårdt du kan, for skrænterne, som var bløde idag, da solen skinnede, er nu glatte og hårdfrosne.

En slædebremse er en sammensplejset strop af tykt tovværk, som kastes over slædemedens horn. Vægten af slæden trykker tovet ned i sneen, så der står en snesky ud fra hver side af slæden.

Det går helt godt. Êvarti råber i god tid, jeg sætter bremsen på og klarer den ene bakke efter den anden, alt i tyk tåge. Det går så let og selvfølgelig, at jeg bliver dristigere. Sporet ligger der jo; jeg behøver vist ikke stoppe op for at vente på næste signal. Jeg kan godt selv; jeg kører frem.

Det er en ejendommelig og ganske spændende fornemmelse sådan at suse ned gennem den tætte tåge. Det gælder blot om at være hurtig i vendingen med bremsestropperne. Jeg ser ingenting og ved aldrig, om bakken er lang eller kort, stejl eller kun en jævn skråning.

Jeg rutscher ned ad en bakke, som synes mig urimelig lang, og som pludselig bliver meget stejlere. Mon jeg har mistet sporet? Jeg kan, trods bremserne, ikke holde slæden tilbage, som nu truer med at køre hundene overende. Pludselig svinger hele

Slædefart, tegnet af Alex Secher.

spandet i ret vinkel til venstre og stopper. De har set noget, som jeg endnu ikke kan se. Slæden farer videre, forbi hundene og svinger rundt, idet skaglerne strammes. Jeg når ikke at springe af slæden i tide. Nedenfor gaber et svælg, hvis bund jeg ikke kan se for tågen. Nu ryger jeg simpelthen, som et projektil, ud over en næsten lodret snevæg og lander omsider i bunden af en snefyldt kløft. Lidt fortumlet, men ellers tilsyneladende helt uskadt, ser jeg mig tilbage op ad snekrænten tidsnok til at se mine vanter, min pibe og tobakspung trille ned efter mig. Hunde og slæde må være blevet deroppe, men jeg kan ikke se dem for tågen.

Jeg samler mit gods sammen og prøver at kravle op. Det første stykke går nogenlunde, men på stejlvæggen er sneen så hård, at jeg ikke får fodfæste.

Men nu hører jeg Êvarti. Han har set min tomme slæde og forstår straks, hvad der er sket. „Hvorledes er det gået dig?“ råber han. „Jeg er velbeholden og i et stykke.“ „Det er godt, tag den med ro, nu skal jeg hjælpe dig.“

Lidt efter kom, først mit piskeskæft efterfulgt af snærten, som var bundet til en lang skindrem, hvis øverste ende forsvandt i tågen. Ved hjælp af pisk og rem nåede jeg hurtigt op til toppen af skrænten, hvor min slæde hang, halvvejs svævende i tomrum fastholdt af hundene, som med deres kløer er forholdsvis godt forankrede.

Efter velfortjente skænd fra Êvarti fortsætter vi nedefter og når snart dalbunden, hvor vi endelig slipper tågen.

Efter en kort hvil fortsætter vi. Vejen går nu langs kysten, hvor det er let at køre på den brede isfod. Hist og her er der smeltevandspytter, som er dækkede af et tyndt islag. Hundene er bange for dem, fordi isen ikke kan bære, og fordi den skarpe is skærer poterne til blods.

Så kommer vi til et sted, hvor klippen over isfoden er helt lodret, og hvor fornylig et stenskred er gået ned. En dyng klippeblokke så store som brosten dækker isfoden og Êvartis slædespor; det meste af skredet er gået i havet. Klippen ser truende ud, og det er ikke godt at vide, om der kommer mere. Vi stopper op og ser tvivlrådige op efter mod klippen. Mens vi venter, kiler et par småsten ned efterfulgt af lidt grus. Men der sker nok ingenting, så længe det er frostvejr, mener Êvarti. Altså fortsætter vi. Omsider kommer vi til Nûlut, hvor Êvarti havde bebudet, at isfoden skulle være lidt smal. Det var den unægtelig. Der var lige akkurat plads til, at en hund kan passere og til at et menneske kan kravle forbi, når han trykker sig godt ind mod klippevæggen. Et par meter under ishylden slikker bølgerne mod den tangbevoksede klippevæg, nu blottet fordi det er lavvande.

Først slæber vi bagagen over. Det går forholdsvis let. Så kommer de tomme slæder. Det er vanskeligere, for det meste af slæden hænger ud over ishylden. Vi holder hver i sin ende, men Êvarti, som forlanger at være forrest, må krybe baglæns. Bagefter kommer hundene luskende med halen mellem benene og med angst i øjnene. Êvartis gamle tævehund var den første; mindst dristige var hanhundene.

Fra Nûlut var vejen god, og hen på morgenstunden kom vi til Lôqe's boplads.

Lôqe er en stor mand; han er uindskrænket høvding og fører på pladsen, og hans indflydelse rækker langt ud over den. Han er fungerende udligger, hvilket vil sige, at statens depot af europæiske varer er betroet ham. Han er også kommunerådsformand og kan optræde med uniformskasket med kokarde, når han besøger kolonien. Han er utvivlsomt den dygtigste fanger og mest velhavende mand på pladsen og også den flittigste og mest foretagsomme. Når han ikke er på fangst, skærer han ud i ben og træ, og han har et godt håndslag og laver nydelige ting, som han som regel får godt betalt ved kolonien. Med skriveri og boglig lærdom er det kun til hus-

behov; men det betyder ikke så meget; med selveste kateketen er det ikke stort bedre bevendt. Lôqe's kone er blandt de allerdygtigste, flittig, sparsommelig og flink til al slags syning og tilberedning af skind; hun er en dygtig husmor og skrap til at sætte pigerne i arbejde. Hendes hus er altid rent og velholdt, og hun er en fortræffelig og omsorgsfuld værtinde. Desværre er hun barnløs og håbløst brystsyg.

Da vi kom, sov man i alle husene, men vækkedes omgående ved hundenes glammen. Et par minutter efter var hele bopladsen samlet for at tage imod os. Jeg gik straks ind til Lôqe, som var sengeliggende. Han klagede sig som et barn, havde sovet dårligt, og på alles ansigter stod bekymringen at læse. De var alle en stor familie, og dens overhoved og pladsens foregangsmand betød så uhyre meget for dem. Hvad skulle de stille op uden ham? Trods sin egen sygdom og bekymring var konen fuldt optaget af at pleje manden, så godt hun bare kunne, og tjenestepigen, Eleona, ikke mindre. Og hun havde endda sine egne sorger. Hun var af fattig familie fra en fremmed plads, havde en seks års dreng, hvis far var rejst af landet, og siden havde hun haft ondt for at værgе sig og drengen. Men så havde hun, for godt et års tid siden, født en dreng til, som officielt regnedes for at være en søn af Êvarti, skønt nogen mente at vide, at det var Lôqe selv, som var hans far. Den lille dreng havde været ualmindelig sød og fremmelig og var alles kæledægge, ikke mindst Lôqe's, som havde forgudet ham. Drengen havde ved sit væsen og udseende sikret sin mors position på pladsen. Men nu hørte jeg, at han for et par dage siden pludselig var død. Eleona var stærkt forgrædt, men var trods sine egne sorger på færde i huset tidligt og silde, for at hjælpe den syge.

Lôqe's hånd og arm var noget hoven, og han havde lidt feber. Jeg åbnede såret i hånden og ordinerede varme omslag, men derudover var der ikke stort at gøre for amatørlæggen. Forøvrigt mente jeg, at den værste fare var overstået, og at Lôqe faktisk godt kunne være oven senge, blot han holdt armen i ro. De varme omslag ville nok klare resten.

Imens var der sat morgenmad på bordet. Jeg havde en flaske snaps med hjemmefra, og den kvikkede svært op på den syge. Han havde det allerede bedre og var rørt og taknemlig over, at jeg var kommet trods den vanskelige vej. Han glemte snart smerterne, blev den gamle hyggelige og morsomme fortæller og vært, og ingen skulle tro, at han fejlede noget. Kun når en pladsfælle kom for at spørge til hans befindende, slog han over igen i den klynkende og grædefærdige tone.

Jeg havde forberedt mig på at måtte vente nogen tid for at se, hvordan sygdommen udviklede sig. Derfor havde jeg taget bøger og papir med og slog mig nu til ro med mit arbejde. Lôqe og hans kone var ivrige for at gøre alt så bekvemt for mig, som huset formåede, og de sørgede for, at jeg fik ro, når jeg ville skrive, de sørgede for opvartning, når jeg ville køre en tur for at holde mine hunde i form, de sendte

pladsens drenge ud for at skyde ryper til bordet, og de sørgede for, at mine hunde, seletøjet og slæden blev passet og eftersat.

Med armen gik det udmærket; smerterne tog ikke til, tværtimod, hævelsen heller ikke, og såret i hånden begyndte at dræne pænt. Jeg påså kun, at de varme omslag blev skiftet, men talte med forsæt ellers ikke om armen eller sygdommen. Om det var omslagene eller blot suggestionen, der hjalp, ved jeg ikke. Men efter et par dage kunne Lôqe igen begynde at bruge hånden lidt.

Vejret havde været stille og smukt hele ugen. Nu kom der stærk østenvind, som tog til i styrke ud på natten. Næste dag blev det til storm. Om aftenen var Lôqe ængstelig. „Nu må du rejse, for ellers går den sidste rest af isfoden ved Nîlut. Søen bryder over den ved højvande, og havisen i hele den indre bugt er i bevægelse.“